

O'ZGARUVCHAN TA'LIM SHAROITIDA HARBIY RAHBAR MAHORATINI SHAKILLANTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH.

Samadov Abdulaziz Ashurovich

Buxoro davlat pedagogika instituti Harbiy ta'lim fakulteti uslubiy tayyorgarlik sikli dotsenti. Ostonova Zarnigor Qo'ldoshevna. 22-maktab o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari.

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Harbiy rahbar mahoratini shakillantirish va takomillashtirish yo'llari va samaradorligi haqida yoritilgan.*

Kalit so'z: *Madaniyat; ma'rifat; moddiy madaniyat; ma'naviy madaniyat; pedagogik madaniyat; pedagogik yo'naltirilganlik; keng dunyoqarash; yuksak axloqiylik; bilimdonlik, zukkolik va ziyolilik; pedagogik mahorat; yuksak muomala madaniyati, so'zlashish odobi; o'ziga nisbatan talabchanlik, izlanuvchanlik.*

Mamlakatni har tomonlama rivojlantirish, yuksaltirish bo'yicha belgilangan masalalarni muvaffaqiyatli hal qilishning muhim shartlaridan biri xalqning ma'naviy, ma'rifiy va madaniy saviyasini o'stirish hisoblanadi. Chunki xalqning, jamiyatning har bir a'zosining ma'naviy, ma'rifiy va madaniy saviyasi qancha yuqori bo'lsa, kadrlar salohiyati shuncha baland bo'ladi, xalqning turmush darajasi oshadi. Ma'naviyat, ma'rifat va madaniyat tushunchalarining har biri alohida chuqur mazmunga ega bo'lishiga qaramasdan, ular o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, yagona uzilmas zanjirni tashkil etadi, bir-birini to'ldirib va rivojlantirib boradi. Madaniyat haqida so'z yuritilar ekan, uning marakkab va serqirra ma'naviy-ijtimoiy hodisa ekanligini, jamiyat hayotini, inson turmushi va ko'p tomonlama faoliyatini aks ettirishini ta'kidlash muhimdir. Shu nuqtai-nazardan qaraganda, adabiyotlarda madaniyat ikki guruhga, ya'ni moddiy va ma'naviy madaniyatga bo'lingan va quyidagicha ta'rif berilgan. Moddiy madaniyat deganda mehnat qurollarini, mehnat ko'nikmalarini, shuningdek ishlab chiqarish jarayonida yaratilgan va moddiy hayot uchun xizmat qiladigan inson tomonidan yaratilgan barcha moddiy boyliklar tushuniladi. Moddiy madaniyat bir necha turga bo'linadi. Masalan, ishlab chiqarish va texnika madaniyati, dehqonchilik madaniyati, mehnatni tashkil etish madaniyati, injenerlik madaniyati, pazandachilik madaniyati va boshqalar. Pedagogik madaniyat nima? Pedagogik madaniyat pedagogik faoliyat ta'siri ostida yuzaga keladi va bu faoliyatni amalga oshirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Pedagogik madaniyat shaxsning pedagog sifatida qay darajaga erishganligida namoyon bo'ladi. Ofitserning pedagogik madaniyatini chuqur harbiy bilimlarsiz ham tasavvur qilib bo'lmaydi. Hozirgi zamon ofitseri zamonaviy harbiy texnika va qurollarni yaxshi bilishi va samarali qo'llay olishi, umumharbiy nizomlar talablariga kundalik xizmat jarayonida rioya qilishi va buni boshqalardan talab qilishi lozim. Pedagogik madaniyat murakkab tuzilishga ega bo'lib, quyidagi tarkibiy qismlardan iboratdir:

- pedagogik yo‘naltirilganlik (pedagogik faoliyatga moyillik, qat’iy pedagogik ishonch, bo‘ysunuvchilarga hurmat, g‘amxo‘rlik va shu kabilar);
- keng dunyoqarash;
- yuksak axloqiylik;
- bilimdonlik, zukkolik va ziyolilik;
- pedagogik mahorat;
- ta‘lim - tarbiya ishlarini ilmiy izlanishlar bilan uyg‘unlashtira olish qobiliyati;
- yuksak muomala madaniyati, so‘zlashish odobi;
- o‘ziga nisbatan talabchanlik, izlanuvchanlik, kasbiy mahorati va bilimi saviyasini oshirib borishga doimiy ehtiyoj va hokazo.

Pedagogik madaniyatning sanab o‘tilgan tarkibiy qismlari o‘zaro bog‘liq bo‘lib, bir-birini to‘ldirib, rivojlantirib boradi va pedagogik faoliyat jarayonida yagona tizimda namoyon bo‘ladi. Yuqori madaniyatli pedagoglar pedagogik faoliyatga moyilligi, qiziqishi, o‘z kasbiga muhabbati, oldiga qo‘yilgan vazifalarni bajarishga nisbatan o‘ta mas‘uliyatli munasabati bilan ajralib turadi. Bilimdonlik, zukkolik va ziyolilik hozirgi zamon ofitseriga qo‘yiladigan asosiy talablardan biridir. Bilimdonlik madaniyatlikning bosh mezonidir. O‘z mutaxassisligini chuqur bilgan, boshqa sohalardan ham yetarli tushunchaga ega bo‘lgan, zamonaviy axborot oqimi ma‘lumotlarini to‘g‘ri talqin qila oladigan pedagoggina o‘z hamkasblari va tarbiyalanuvchilari ko‘z o‘ngida obro‘-e‘tiborga ega bo‘ladi. Pedagogik madaniyatning asosini pedagogik mahorat tashkil qiladi. Pedagogik mahorat ofitserning kasbiy va axloqiy qiyofasi tarzida namoyon bo‘lib, uning psixologik-pedagogik tafakkuri, kasbiy-pedagogik bilimi, ko‘nikma va malakalari hamda pedagogga xos ma‘naviy-axloqiy fazilatlari yig‘indisidan iboratdir. O‘zining pedagogik faoliyati davomida yuqori natijalarga erishish istagida bo‘lgan ofitser ta‘lim-tarbiya ishlarini ilmiy izlanishlar bilan uyg‘un ravishda olib bora olishi lozim. Taraqqiyotning negizini fandagi izlanishlar tashkil qiladi. Izlanishlar, tadqiqot ishlari asosida fan rivojlanib boradi, yangiliklar yaratiladi. Shunday ekan, ofitser o‘z faoliyatini pedagogika fanining ilg‘or yutuqlari asosida tashkil etishi, o‘zi ham mutaxassis sifatida nafaqat fan rivojidan orqada qolmasligi, balki unga o‘zining munosib hissasini qo‘shib borishi maqsadga muvofiqdir. O‘ziga nisbatan talabchanlik, izlanuvchanlik, kasbiy mahorati va bilimi saviyasini oshirib borishga doimiy ehtiyoj ofitserning pedagog sifatida tobora rivojlanib borishi uchun muhimdir. Pedagogning o‘ziga nisbatan talabchanligi uning o‘z ko‘nikma va malakalarini takomillashtirib borish, bilimlari doirasini, dunyoqarashini kengaytirish, axloqiy, ma‘naviy va ma‘rifiy saviyasini oshirishga bo‘lgan doimiy ehtiyojda ko‘rinadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sh.Abdurahmanov- Harbiy rahbar mahorati – «Kamolot» nashriyoti 2022 y.

2. U.Mamurov Harbiy-Vatanparvarlik tarbiyasi asoslari.«Kamolot»nashriyoti
2022
3. E.Umarov, M.Abdullayev. Ma'naviyat asoslari. “Sharq” nashriyoti 2005 y.

